

tione, per sacros canones approbata, exigunt residentiam. Ita Fagnanus, c. *Extirpandæ*. § *Qui vero*. n. 28. de *Præbend.*; Vallensis h. t. n. 2; Zoesius eod. n. 2; Pirhing n. 16; Sannig, cit. cap. I. n. 5. et alii. Ratio est, quia beneficia curam animarum non requirunt, solummodo per ecclesiam propter cultum divinum sunt instituta, neque in istis urget ratio proxime allata; cum careant officio pastoralis, curaque animarum: ergo non nisi jure ecclesiastico exigunt residentiam.

15. *Danturque aliqua beneficia, quæ ad residentiam non obligant.* — Accedit, quod dantur aliqua beneficia, quæ tantum ad horarum canonicarum recitationem obligant, non etiam ad residentiam: uti sunt præstimonias, seu præstimoniales portiones, quæ a redditibus ecclesiasticis abstractæ, designantur aliquibus in vitæ subsidium, vel ad studia peragenda. Zoesius cit. n. 2. Ad idem facit concilium Tridentinum, sess. 6. cap. II. de *Reform.* decernens, ut obtinentes « Beneficia ecclesiastica personalem residentiam de jure, sive consuetudine exigentia, » cogantur residere: nam frustra fecisset mentionem eorum, quæ exigunt residentiam personalem, nisi darentur aliqua beneficia, quæ ipsam non exigunt; uti sunt beneficia quædam simplicia.

16. *Instantia, probans, etiam beneficiatos non curatos teneri jure naturali residere; ejusque solutio.* — Dices. Quilibet jure naturali, et divino, tenetur præstare ea, quæ sunt sui officii, et ad quæ præstanda per hujus acceptationem tacite, seu quasi ex contractu, sese obligavit; ergo etiam beneficiarii non curati tenentur jure naturali divino ad residendum in proprio beneficio: nam per hujus acceptationem tacite se obligarunt ad residendum, eo quod sine personali residentia nequeant præstare onera, atque officia suo beneficio annexa. Resp. negando consequentiam cum sua probatione, vel potius suppositum ejus. Licet enim beneficiarii post acceptatum beneficium, etiam non curatum, teneantur vi pacti tacite præstiti, seu quasi contractus, adeoque jure naturali divino præstare ea, quæ sunt sui officii, exequendo videlicet onera suo beneficio annexa, et consequenter etiam residendo personaliter in eo, ubi opus fuerit: non tamen hinc sequitur, omnia illius beneficii onera, ipsamque residentiam, eidem esse annexa jure naturali divino. Quin potius talia onera, plura, vel pauciora specificantur, atque erecto beneficio annectuntur

ex pia fundatorum intentione, atque constitutione Ecclesiæ dictam fundatorum intentionem approbantis: uti patet in obligatione legendi certas Missas, assistendi choro, ministrandi ad altare, etc. Quis enim dicet, talia onera beneficiis simplicibus jure naturali divino esse annexa, cum in pluribus eorum non adsint? quia etiam de generali consuetudine sufficiat, beneficiis simplicibus deservire per substitutum, nisi fundator oppositum expresserit, juxta dicta n. 9. Unde magna est disparitas inter beneficia curata, et non curata: priora enim exigunt personalem residentiam ex sua natura, seu vi pastoralis officii, quod habent annexum, sicque jure naturali divino: secus dicendum de beneficiis non curatis, utpote carentibus officio pastoralis, curaque animarum: haud obstante, quod tam ista, quam illa, postquam sunt acceptata, vi pacti tacite initi, seu quasi contractus (imo quandoque etiam ratione præstiti juramenti) sicque jure naturali divino, obligent beneficiarium ad præstanda fideliter onera eidem annexa.

17. *Juramentum de continua personaliter residentia, quo modo sit intelligendum?* — Quæritur III. Quo modo intelligendum sit juramentum, de continua personali residentia præstitum? Resp. breviter. Juramentum hujusmodi, utpote præstitum circa materiam juris interpretandum est secundum dispositionem juris communis; ac proinde non obligat in casibus jure communi exceptis. Ita Abbas c. *Ex parte*. 13. h. t.; Pirhing eod. n. 44. et alii; atque concordant dicta superius lib. II. tit. XXIV. de *Jurejurando*. § 2. n. 25. et seqq. ubi fuse de interpretatione juramenti præstiti circa materiam juris, dictum fuit.

18. *Non obligat in casibus jure communi exceptis: idque exemplificatur.* — Probat, simulque exemplificatur eadem conclusio. Si imprimis præpositus, qui a principio receptæ præposituræ juraverat continuo residere pro servitiis suæ Ecclesiæ, sive pro juribus, et rationibus ipsius præposituræ prosequendis, licite se absentat; ac sine fraude taliter se absentando, perjurium non incurrit. Textus est in c. *Ex parte tua*. 13. h. t. ubi omnes doctores. Siquidem ipsummet jus communi permittit clericis, abesse ob evidentem Ecclesiæ suæ utilitatem, cap. un. h. t. in 6. cum concordantiis; unde casus iste non comprehenditur sub ejusmodi juramento. Idemque dicendum de duobus canonicis licite absen-

§ I. PRÆMITTUNTUR GENERALIA DE RESIDENTIA CLERICORUM, ETC. 421

tibus in servitio episcopi, haud obstante prævio juramento de residendo, juxta c. *Ad audientiam*. 15. h. t. Ac de beneficiariis absentibus ex causa infirmitatis, cap. un. h. t. in 6. cum similibus. Nam quod in omni juramento promissorio, quantumvis absolute facto, quædam tacite subintelligantur conditiones, eaque ipso jure insint; nempe, « Si potero, salvo jure superioris: Si res in eodem statu permanserint, » etc. tradit Glossa in c. *Quemadmodum*. 25. §. *Conditio*. et Abbas ibid. § *Illud autem*. n. 8. de *Jurejurand.* estque jam declaratum supra cit. lib. II. tit. XXIV. § 2. n. 51. 52. et seqq.

19. *Quæ spectato jure communi sint pœnæ clericorum, in suis beneficiis debite non residentium. Nulli diversæ dignitates ecclesiasticæ, aut plures ecclesiæ parochiales sunt conferendæ, sub certis pœnis, et quibus?* — Quæritur IV. Quæ spectato jure communi sint pœnæ clericorum, insuis beneficiis debite non residentium; et quo modo contra eos sit procedendum? Resp. I. Districtius imprimis est prohibitum in concilio Lateranensi, sub Alexandro III. celebrato, ac relato in c. *Quia nonnulli*. 3. h. t. ne cupiam diversæ dignitates ecclesiasticæ, aut plures Ecclesiæ parochiales conferantur: « Quod si aliter factum fuerit, et qui receperit, quod contra sacros ordines accepit, amittat: et qui dederit, largiendi potestate privetur. » Ita textus expressus in d. c. *Quia nonnulli*. 3. h. t. Quamquam hæc pœna non fuerit latæ sententiæ pro tempore concilii Lateranensis celebrati sub Alexandro III. prout liquet et ly *privetur*. et notat Abbas ibid. n. 4. Idque quoad dantem, seu conferentem, procedit etiamnum, adeo ut non sit ipso jure privatus ea vice potestate conferendi, qui beneficium curatum, vel dignitatem contulit non valenti residere personaliter, seu privandus; prout observat idem Abbas n. 8. Verum quoad recipientem plura beneficia, capitulum istud postea fuit immutatum per c. *De multa*. 28. de *Præbend.* juncto concilio Tridentino sess. 7. cap. IV. de *Reform.* atque ex professo dicitur tit. seqq. § 10. n. 280. et seqq.

20. *Beneficiarii debito modo non residentes, imprimis per superiorem sunt citandi, seu monendi, ut resideant.* — Resp. II. Beneficiarii debito modo non residentes, imprimis per superiorem sunt citandi, seu monendi, ut resideant: et si præfixo tempore, juxta arbitrium superioris, non redeant ad debitam residentiam, neque justam excusationem os-

tendant, proceditur contra eos appellatione remota. Ita communis, juxta expressos textus juris. Et quidem prior pars constat ex c. *Ex parte vestra*. 8. et c. *Inter quatuor*. 10. et cap. ult. h. t. cum similibus. Qualiter autem hæc citatio debeat fieri, dicitur concl. seqq.

21. *Et si præfixo tempore, cessante justo impedimento, non redierint, proceditur contra eos appellatione remota.* — Altera pars habetur c. *Relatum*. c. 4. h. t. ubi tales residere nolentes, dicuntur a suis beneficiis « posse amoveri; nisi forte de licentia suorum prælatorum, vel studio litterarum, vel pro aliis honestis causis contigerit eos abesse; nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra hujusmodi intentionem decreti fuerit interjectum. » Ubi ponperandum ly *Nec patrocinari debet eis appellationis diffugium*, etc. idque merito fuit statutum: nam contra claram juris dispositionem non admittitur appellatio, c. *Ad nostram*. 3. et c. *Consuluit*. 29. juncta Glossa fin. de *Appellat.* Abbas cit. c. *Relatum*. n. 3. h. t. estque jam dictum supra lib. II. tit. XXVIII. de *Appellationibus*. § 11. n. 308. Atqui contra claram juris dispositionem fieret appellatio, si clericus habens beneficium curatum, vel etiam simplex, ex speciali tamen constitutione, fundatione, aut propria promissione requirens personalem residentiam, appellaret, ne teneantur in eo residere, simulque non posset aliam rationabilem causam excusantem allegare; ergo.

22. *Citatio beneficiarii non residentis, debet fieri personaliter, quando scitur ubi sit.* — Resp. III. Citatio beneficiarii non residentis, antequam contra eum per impositionem pœnarum, puta privationis beneficii, possit procedi, debet fieri personaliter, quando scitur, ubi sit: ita videlicet, ut episcopus privatus clericum beneficio ob non residentiam, teneatur eum prius monere, ut resideat, vel citando ipsum in persona coram legitimis testibus per internuntium; vel per litteras compellendo eum ad residentiam sub pœna privationis, nisi intra terminum sibi præfixum, atque arbitrio episcopi taxandum, in suo beneficio resederit: sola autem citatio edictalis non sufficiat, quando scitur, ubi sit. Ita desumitur ex c. *Ex parte vestra*. 8. et notat Abbas ibid. n. 3. et Barbosa n. 3. h. t.; Bellettus, part. II. *Disquisit. clerical.* § 34. de *Pœnis cleric.* n. 15; Garcias, part. III. de *Beneficiis*. cap. II. n. 156; Pirhing h. t. n. 57; Fagnanus c. *Ex tua*. n. 4. et 9. eod.,

ubi tamen istud n. 31. de facto limitandum censet in parochis, aliisque curatis inferioribus, quos post concilium Tridentinum sess. 23. cap. 1. de Reform. arbitratur, posse indistincte citari per edictum, quamvis sciatur, ubi sint, juxta dicenda inferius § 3. n. 61.

23. *Alioquin in Ecclesia, ubi beneficium existit, debet publicari edictum trinæ citationis; et quo modo? Nec sufficit unum peremptorium?* — Quod si vero ignoretur, ubinam sit clericus non residens, vel is tam longe, seu taliter absit, ut ad eum citatio personalis commode pervenire non valeat. Tunc in Ecclesia, ubi beneficium existit, debet publicari edictum trinæ citationis; hoc est, per tria edicta in loco beneficii, seu Ecclesiæ successive facta: adeo ut non sufficiat unica peremptoria, c. *Ex tuæ*. 41. ubi Abbas n. 4. et seqq. et Barbosa, n. 3. h. t., Garcias part. III. cap. II. n. 155. et 156. et seqq., allegans multiplicem decisionem Rotæ in terminis; Bellettus loc. cit. n. 15. subjungens, quod hujusmodi trinæ citationes non debeant nimis festinanter fieri. Post ultimam vero citationem debet expectari per sex menses, antequam deveniatur ad privationem: si vero beneficiarius post lapsum sex mensium, ab ultima citatione edictali numerandorum, non redierit, neque residere curaverit; tunc juxta canonicas sanctiones merito debet beneficio privari, atque istud alteri conferri, cit. c. *Ex tuæ*. h. t.; Abbas, Barbosa, Garcias, Bellettus, ubi supra, et alii.

24. *Sufficeret tamen unica citatio personalis: idque ampliatur.* — Cæterum loquendo de citatione personali, passim fatentur doctores, sufficere unicam, nec requiri, ut illa solemniter publicetur: neque ulterius requiri, ut post eam tempus sex mensium expectetur, sed sufficere arbitrium; adeo, ut clericus illico possit privari beneficio, si tempore juxta arbitrium episcopi per citationem personalem determinato non redierit, neque resederit. Barbosa, part. I. de Offic. parochi. cap. VIII, n. 75; Garcias d. n. 155. et seqq.; Bellettus cit. § 34. n. 16; Pirhing h. t. n. 51, et alii. Quinimo Jean. Andreas d. c. *Ex parte vestra*. 8. n. 4. h. t. istud ampliat ad eum casum, quod beneficiarius licentiam obtinuit abessendi ad certum tempus, simulque in datione licentiæ monitus fuit sub pœna privationis redire in termino: nam si ultra illud tempus abfuerit, privari potest, nisi justam causam alleget, arg. cap.

ult. h. t. Tunc enim dies interpellat pro homine, c. *Potuit; de Locato*.

25. *Beneficiarius propter longiorem absentiam privatus beneficio, si post reditum probaverit justam absentiae causam, est restituendus. Unde superior non debet statim procedere ad privationem beneficii.* — Quod si vero beneficiarius, propter longiorem absentiam privatus beneficio, postea redierit, justamque absentiae suæ causam allegaverit, et probaverit; tunc is restituendus est, arg. can. *Præsentium*. 7. q. 1. et c. *Cum Bertholdus*. 18. de Sentent. et re judicat., Pirhing h. t. n. 51. Qui proinde n. 53. inter alia notandum ait, quod superior non debeat statim procedere ad privandum beneficio, ac deponendum eum, qui abest, seu non residet: sed prudenter faciat, si etiam, postquam absens monitus est, ut redeat, adhuc expectet aliquandiu, donec clare appareat, quod contumaciter, ac temerarie absit; vel quod beneficium pro derelicto habeat, eique tacite renuntiet, arg. c. *Qualiter*. 9. h. t. Id ipsum tradit Barbosa, c. *Clericos*. 17. seu cap. ult. h. t. asserens, ideo clericum non residentem ante omnia monendum esse personaliter ad residentiam, ut ita vere constet de delicto: et pateat, nullam ei competere excusationem.

26. *Pœna ordinaria clericorum non residentium, est privatio beneficii. Potest tamen superior alio modo contra eos procedere: videlicet per censuram suspensionis et excommunicationis.* — Resp. IV. Etsi pœna ordinaria clericorum non residentium sit privatio beneficii, uti patet ex cap. II. et seqq. h. t. junctis hactenus dictis: potest nihilominus superior alio modo procedere contra clericos non residentes; eosque compellere ad residendum, videlicet per censuras medicinales suspensionis, et excommunicationis, præmissa trina monitione infligendas. Ita textus in c. *Ex tuæ devotionis*. 41. § *Contra eos*. h. t. ubi Abbas n. 6. hunc modum procedendi censet adhibendum contra eos clericos, qui sunt utiles suæ Ecclesiæ: quamvis Glossa ibid. §. *Ut ipsos*, censeat, capitulum illud loqui de prælatis tantum. Verum Barbosa in *Collectan.* ad cit. cap. n. 6. post Mantecam, decis. 67. n. 6. dispositionem illius decretalis generalius intelligens, inquit, in electione, sive arbitrio episcopi relictum esse, an prius per suspensionem, atque excommunicationem, procedendum sit contra clericum beneficium contumaciter absentem nec ne: adeo, ut si absque his præmissis censuris pro-

cedat episcopus ad privationem beneficii, illa rite facta censeatur.

27. *Non vero per pœnam degradationis.* — Notandum tamen, quod pontifex in cit. c. *Ex tuæ devotionis*. § *Contra eos*. h. t. subjungat, quod « si nec sic (id est, per suspensionis, et excommunicationis sententiam) eorum, beneficiariorum contumaciter absentium, malitia poterit emoliri, eos superior a spiritualium administratione removeat: et quibus præsumt ecclesiis, de personis idoneis faciat provideri. Sed in eos degradationis sententiam non promulget, ut cum eis misericorditer (si expediat) facilius agi possit. » Hæc ibi. Unde consequens est, in beneficiarios debite non residentes posse quidem procedi tum ad privationem ipsorum beneficiorum: non vero ad pœnam degradationis.

28. *Hactenus dicta potissimum procedunt spectato jure communi antiquo. Et quid post concilium Tridentinum. Remissive.* — Et hæc potissimum procedunt spectato jure communi antiquo: nam per sacrosanctam synodum Tridentinum quoad pœnas episcoporum, et parochorum, nec non canonicorum debite non residentium, nonnulla specialia fuerunt constituta, et disposita: de quibus singillatim commodius agetur in tribus sequentibus paragraphis. Unde sit

§ II.

DE RESIDENTIA EPISCOPORUM.

29. *Residentia episcoporum facienda est in loco, ubi est ipsius ecclesia cathedralis.* — Quæritur 1. Ubi, et qualiter episcopi residere teneantur? Resp. I. Residentia episcoporum facienda est in loco, ubi est ipsorum ecclesia Cathedralis. Ita desumitur ex can. *Placuit, ut nemini*. 7. q. 1. et can. *Episcopus si de Consecrat.* dist. 3. juncta Glossa un. et can. *Episcopus vitem.* dist. 41. ac notat Barbosa, part. III. de Offic. et potestat. episc. allegat. 53. n. 3. post Marc. Antonium Genuensem in *Manual. pastor.* cap. xxxi. n. 6. et Fagnanus c. *Qualiter*. n. 27. et 34. h. t. et c. *Canonum statuta*. n. 101. de Constitut. asserens, quod sacra Congregatio concilii declaraverit, episcopos teneri apud suam cathedralem ecclesiam residere; nec satis esse, ut in diocesi resideant: haud obstante, quod concilium Tridentinum sess. 23. cap. 1. vers. « eosdem interim admonet. » de Reform. utatur verbo illo, *Admonet*: quia obligatio

residendi juxta cathedralem ecclesiam surgit ex dispositione antiquorum canonum, quos concilium non sustulit, sed solum moderabatur. Id ipsum probatur a simili: quia pariter Abbas in suo Monasterio, parochus in loco ecclesiæ parochialis, alique beneficiati in loco beneficii, ad obeunda rite munera sua residere tenentur. Accedit, quod episcopus sit sponsus ecclesiæ suæ, huicque vinculo spiritualis conjugii alligatus, c. *Quanto*. 3. et c. *Licet in tantum*. 4. de Translat. Episc. atqui sponsum se non ostenderet, quin potius ecclesiam viduatam relinqueret, nisi juxta eam resideret, cessantibus justis absentiae causis; ergo.

30. *Episcopi alique beneficiarii, præcepto residentie non satisfaciunt, nisi etiam munera sua peragant.* — Resp. II. Episcopi, alique beneficiarii, præcepto residentie non satisfaciunt ex eo, quod corporaliter præsentis sint in loco beneficii; nisi etiam munera ratione officii sibi incumbentia peragant. Ita certa, et communis; ac signanter tradit Barbosa, part. III. de Offic. et potestat. episc. allegat. 52. n. 20. et Garcias, part. III. de Beneficiis, cap. II, n. 53. citans Ugolinum de Offic. episc. cap. IV. § 13. n. 1. et cap. XV. § *Episcopum*. 7. q. 1. et can. *Quasi Episcopatum*. 8. q. 1. et can. *Si quis vult*. dist. 36. cum similibus, et quamvis de facto episcopi, sive ob multitudinem negotiorum, sive ob alia legitima impedimenta verbi divini prædicationem, sacramentorumque administrationem (excepto sacramento Confirmationis, et Ordinis) personaliter exercere rarius soleant, atque ad istud teste longæva consuetudine, quæ est optima legum interpret, regulariter non teneantur: nihilominus eisdem incumbit, personaliter esse sollicitos atque vigiles, ut per deputatos viros qualificatos, ac præsertim per parochos, id ipsum debite præstetur: ita tamen, ut ipsemet episcopi non intermittant personaliter pro ovibus suis sacrificium offerre, easque bono exemplo instruere, atque specialem pauperum, et miserabilium personarum curam habere, juxta præscriptum sacri concilii Tridentini loc. cit.

31. *Residentia episcoporum in quo consistere debeat?* — Per hoc tamen non negatur, quin episcopus possit constituere vicarium generalem. Nam propter multitudinem negotiorum episcopus, etsi diligentissimus sit, pleurumque non sufficit ad omnia negotia se solo expedienda; simulque decet, ut sua onera